

просторі) держав, полягає в тому, що нова еліта так і не з'явилася – ринковими трансформаціями, соціальними змінами управляють здебільш ті ж колишні компартійні лідери, що завели величезну і найбагатшу у світі на природні ресурси країну у глухий кут. То на які є прогресивні зміни, особливо щодо реалізації національної ідеї і національних інтересів, ми сподіваємось?

4. Коли акцентуємо увагу на досить низькому рівні української політичної еліти, то пригадується цікавий вислів Платона, який застерігав, що „ні для держави, ні для громадян не буде кінця нещастям, доки володарем держави не стане плем'я філософів”. Якого рівня „філософи” керують українською державою зрозуміти не важко.

5. Проблема турботи про загальне благо – одвічна проблема суспільного розвитку, коли громадськість не лише відповідно апелює до своєї правлячої еліти, але й коли еліта відповідає чи ні такій потребі. Для України, стосовно її еліти, це найгостріша проблема.

6. Домінуючою ознакою політичної сили української еліти виступає вміння поєднувати економічні і політичні інтереси, оскільки доступ до політичної влади є найважливішим економічним ресурсом.

7. Відношення між населенням і елітою носять маркетинговий характер, коли політичний продавець сам формує потреби різних соціальних груп, а повинно бути хоча б навпаки.

Джерела та література:

1. Ашин Г. Толерантність і еліта // *Влада*. – 2002. – № 5. – С. 35-42; 2. Восканян С.С. Тенденции формирования и развития политической элиты постсоветской

России. – Волгоград: Перемена, 2001. – 256 с.; 3. Дмитренко І. Самозвана „еліта” чи просто номенклатура? // *Віче*. – 2003. – № 8. – С. 30-42; 4. Зливков В. Проблеми соціальної самоідентифікації української еліти // *Соціальна психологія*. – 2004. – № 6. – С. 2-11; 5. Малахов В.А., Єрмоленко А.М. Етика і політика: проблеми взаємозв'язку. – К.: Стилос, 2000. – 216 с.; 6. Політична етика України: проблеми трансформації // *Політичний менеджмент*. – 2007. – № 4. – С. 168-174; 7. Умакин С.А. Интеллигентность сквозь призму интересов // *Политические исследования*. – 1998. – № 7. – С. 15-22; 8. Шаран П. Элиты // *Мир политики*. – М., 1983. – С. 92-104.

Vasyl Karpo

Marginality of the Ukrainian Political Elite: Theoretical and Methodological Aspects

The article studies theoretical and methodological aspects of the Ukrainian political elite. The author stresses on the issues of political elite formation, interconnection of economic and political aspects in the process of modern elite shaping.

One of the reasons of such marginality is the fact that the former communist-totalitarian nomenclature has become political elite, which managed to stay at power and secure their wealth due to changing of ideological guidelines. Accordingly, these elite are not able to formulate the principles of the Ukrainian national idea as well as perspectives of economic and political development of the Ukrainian society for a long time.

Key words: political elite, power, transformation, marginality, society, nomenclature, moral, bureaucracy.

© Тарас Лупул
(м. Чернівці)

УДК: 323.1(71)

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА АМБІВАЛЕНТНІСТЬ МОДЕЛЕЙ „БАГАТОКУЛЬТУРНІСТЬ” ТА „ЕТНІЧНИЙ КАНАДЕЦЬ”

ЯК ТИПВ КОЛЕКТИВНОГО ПРОЕКТУ СУЧАСНОГО КАНАДСЬКОГО НАЦІЄТВОРЕННЯ

„Канадець” як „етнічна категорія” має чимало застосувань у тому числі і стосовно політики та феномену багатокультурності. Процеси інтеграції є двобічним, через який іммігранти з одного боку, а канадські інституції з іншого обопільно пристосовуються через вироблення, провадження та упорядкування культурних, мовних та релігійних різноманітностей. Щоб це довести слід зосередити увагу на трьох сферах політичної та суспільної реальності: співвідношення „етнічності” та „самобутності”, лібералізму та нелібералізму, колективної дії та індивідуального вибору.

Ключові слова: багатокультурність, етнічне походження, етнічний канадець, канадська ідентичність, націєтворення, ліберальні та неліберальні соціальні практики.

Поняття „багатокультурність” в Канаді означає різні, але взаємопов'язані явища: 1. Демографічну реальність канадського населення: так, вже на початку 1970-х років: „канадців німецького походження” (1317200 млн.

чол.) було більше аніж загальної чисельності жителів таких провінцій як Саскачеван (926245 тис. чол.), Манітоба (988250 тис. чол.), Нова Шотландія (788960 тис. чол.); українців (580660 тис. чол.) нараховувалось більше аніж жителів Ньюфаундленду, канадців італійського походження (730820 тис.) більше населення Нової Шотландії [13, р. 1]. А вже на середину 1990-х років 40% канадських громадян „мали „не-англійську” та „не-французьку культурну спадщину [17, р. 997]”; 2. Ідеологію культурного плюралізму як позитивну та відмінну рису канадського суспільства від американського „плавильного казана”. 3. Політику урядових ініціатив, спрямовану на визнання, підтримку, расово та культурної різноманітності на федеральному, провінційному та муніципальному рівнях.

Саме ця політика поставила під сумнів мовний дуалізм канадської нації: „оскільки мова є істотною частиною культури для більшості народів, її визнання має величезне символічне значення [6, р.168].”

І справді, багатокультурність швидко стала на

кшталт канадського *cliché*, що відрізняло її від американського полікультурного суспільства, але з іншим ставленням до „етнокультурної етнічної спадковості: „етнічність не замінює канадську самобутність, вона є канадською самобутністю [17, р. 1002]”. Таким чином, ставлення до „етнічності”, що усвідомлювалось як структурний елемент культурного плюралізму визначило особливості канадського націєтворення.

Але оскільки у 1990 - х роках до Канади прибула велика кількість вже не стільки етнічнорізномірних скільки расово відмінних груп: „Торонто стало містом етнічних та *расових меншин*. ...народжені за межами Канади та їхні діти складають *більшість* населення міста.... ... *більше половини* студентів-першокурсників у Торонтському університеті ідентифікували себе як представники *не-білої раси*; 40% відсотків з них – *вихідці з Азії* [17, р. 998]”; то політика багатокультурності почала піддаватись різкій критиці.

„Багатокультурності” завдяки канадським політикам, що належали до протилежних ідеологічних таборів, почали надавати негативних конотацій, а самє згадування поняття „багатокультурність” у виступах політиків почало набирати дратівливих обертонів. Виникли сумніви у тому, чи Канада це справді „етнічна мозаїка”, а не „плавильний казан”, як Сполучені Штати? А чому Канада не може здійснювати політику „плавильного казана”, адже чим відрізняються найбільш урбанізовані центри канадської федерації від південного сусіда з такою самою формою державного устрою й кількісно великими спільнотами німців у Мілуокі, чисельними громадами поляків, євреїв та італійців у Чикаго та Нью-Йорку, ірландців в Бостоні, а китайців у Сан-Франциско? Це і послужило джерелом реанімації певних асиміляційних моделей, конструювання „канадської англомовної етнічності” та загального відступу від принципів багатокультурності, що виражалось перш за все у критиці основ сучасного канадського націєтворення.

Серед всіх політичних партій найбільше зусиль до демонтажу загальної суспільної прихильності довкола цінностей багатокультурності доклала Партія реформ [22, р. 372]. Саме ця сила зробила дискурс „рівність/*equality*” предметом гострих політичних дебатів, результатом яких стали напади на державну політику багатокультурності, двомовності, та рівності на ринку зайнятості. Один із стратегів даної партії – Томас Фланеган (*Thomas Flanagan*) доводив, що: „етнічність є виключно приватною турботою, а громадська сфера є суто канадською... Ваше етнічне походження не має і не повинно мати жодних політичних наслідків [Цит. за: 11, р. 258]”. Такий особливий варіант лібералізму, що суворо наголошує на індивідуальних правах, але ігнорує можливість різноманітності груп є крайнім проявом ліберального індивідуалізму. Саме прихильники цього підходу стверджують, що тлумачення „етнічності” як іншого феномену аніж приватна сфера є вельми проблематичним, а тому концепт „етнічності” є досить рухливим [8, р. 523-537].

У сучасній сфері етнокультурного життя Канади важко заперечити зростаючу складність та „гібридні” форми етнічної самобутності, яку мають багато канадців, особливо очевидним це є у великих міських ареалах, що особливо підкреслюється як статистикою, так і чисельними академічними дослідженнями [1, р. 85-103]; [23, р. 160]. А звідси: „динамічна концепція етнокультури в сучасній соціальній науці відзеркалює спосіб пристосування етнічних спільнот [10, р. 175]”. Головною тут проблемою є те, що у канадському політичному дискурсі не визначено поняття „неліберальний” чи „неліберальні практики [14, р. 482]”, коли вони вживаються стосовно поняття „багатокультурність”, а це як правило спонукає до розуміння того, що „неліберальний” означає „примусовий [14, р. 481]”.

Дихотомія у тлумаченні „багатокультурності” з точки зору „ліберальний/неліберальний” не завжди враховує найбільш цікаві, змішані, інноваційні форми „багатокультурності” включаючи „радикальну”, „критичну”, „заколотницьку”, „поліцентричну”. Кожна з яких є ані суто „ліберальною” ані виключно „неліберальною” [7, р. 98-99]. Розпізнавальний знак таких типів дискурсу „багатокультурності” є теоретичне підґрунтя у наданні прав маргіналізованим групам та трансформації соціальних, культурних та економічних інституцій [7, р. 99].

Труднощі у розумінні відмінностей у дискурсах „багатокультурності” полягає ще й в тому, що тлумачення того, „що таке ліберальний” є еквівалентом т. зв. „власницького індивідуалізму” [15]. Ліберальні індивідуалісти типово підтримують мінімальну державу, захищаючи як принцип розподілу між громадською сферою урядування та приватною сферою громадянського суспільства та обстоюють індивідуальні права у той же час відкидаючи визнання групових прав. Для ліберальних індивідуалістів, етнічна спільнота несправді не існує; вона є результатом домодерним та тимчасовим конструктом, чи як результат маніпуляції самовисувачів з етнічних спільнот: „...свобода існує, коли відсутній примус будь-якого роду, включаючи той, котрий примушує до групової належності [5, с. 375]”. Трактуючи „етнічність” як виключно індивідуальний феномен самобутності та уподобань, ліберально-індивідуалістичний підхід мінімізує реальні способи через які „етнічність” та „раса” вплетені у конструювання канадської соціальної структури, а значить несвідомо у такий спосіб заохочує групові та колективні форми нерівності, соціальних рухів та упереджень. До того ж ліберальний індивідуалізм не єдиною формою лібералізму. Частково через „...хамелеонову звичку поєднувати протилежне [16, с. 58]”, деякі ліберали, включаючи В. Кімлічку, Дж. Каренса та Ч. Тейлора аргументують сумісність лібералізму з плюралізмом, а особливо визнання групових прав належних до національних та етнічних меншин. У такий спосіб, В. Кімлічка твердить, що поширення різноманітних прав для меншин було і є

головною рисою ліберальної думки як у минулому, так і зараз [12, р. 49-50].

Процес легітимації колективних дій, що забезпечена офіційною багатокультурністю для етноменшин не є синонімом „незмінної ідентифікації” канадців із їх етнічними групами. Адже як добре доведено, кордони членства у колективах, спільнотах, котрі втягують у колективні дії рідко чи ніколи не є еквівалентні до уявлених кордонів спадкоємних етнічних груп [3, р. 10, 15]. Реальнішим виглядає те, що вони більше визначаються впливом спільного досвіду та перспектив існування малих та великих груп у межах заданої соціальної ієрархії та дискурсивних зв'язків. Вони здатні відобразити нову форму етнічної культури та самобутності в межах різноетнічного канадського контексту.

Звичайно „етнічність” та „раса” є не тільки соціальними зв'язками вплетеними у владну структуру чи мінливим соціальним конструкціями у межах Канади чи насправді у будь-якому іншому суспільстві. Етнічні та расові зв'язки переплітаються з комплексом інших суспільних реальностей: клас, гендер та сексуальність, таке поєднання і конструює історично специфічну форму політичної влади. У розглядуваний період, нерівномірна ієрархія робочих місць на ринку зайнятості та політична маргінальність таких груп як іноземні робітники, сільськогосподарські тимчасові робітники, біженці, котрі спільно з вихідцями із країн Третього світу, розповсюдили багато активістських та глобальних форм т. зв. „етнічної політики”. Активність таких груп виражається у формі, котру сучасний американський політичний філософ Холовей Спарк (*Holloway Sparks*) назвала „дисидентським громадянством” [21, р. 74], направлена на подолання їх маргінального статусу. Саме такі соціальні рухи реально стимулюють до пошуків розширення політичного змісту канадського громадянства.

З перспективи творення канадської нації, англо-канадський національний проект „етнічного канадца” базований виключно на перевагах індивідуальної ідентичності над колективною ідентичністю та колективно дією до певної міри є завузьким. Проект конструювання „етнічних канадців” неминуче творить колізію різних напрямів такого долучення до націєтворення. Під таким кутом зору, теоретична проблема формування сучасної канадської політичної нації стикається з сучасною канадською емпіричною реальністю.

Почнемо з того, що запозичення веберіанської концепції та навіть відкрито конструктивістських концепцій „мінливості”, „процесуальності”, „плинності” „етнічності”, що прагнуть описати „етнічних канадців” видається близьким до асиміляційного підходу. Розуміння „етнічності” виключно як „походження” чи „соціальної” та „асиміляційної етнічності” та ототоження з „(англо)канадською етнічністю” не охоплює цілих складних та „гібридних етнічностей” й ускладнює розуміння суб'єктивності процесів формування глобалізації комунікацій, інформаційних

технологій, міграцій, міжетнічних шлюбів: особливо у канадських мегаполісах. Багато канадців, виключно у другому та наступному поколіннях, розвинули те, що можна назвати „гібридним сенсом самобутності”. У той же час, коли вони є канадцами за національністю, котра тотожна громадянству їх „мішане етнічне походження” є не просто і не тільки англо-канадською етнічною самобутністю.

Інша проблема випливає з того, що „етнічність” є немовби мінливою та соціально сконструйованою, а значить, що „канадська етнічність” може розглядатись як „уявна/*imagined*” спільнота. Це означає, що характеристики, котрі визначають канадців, що усвідомлюють приналежність до території Канади, а також володіння англійською мовою, сповідування християнських конфесій та визнання т. зв. „європейського походження”. Але таку концепцію важко узгодити з фактами присутності франкомовних канадців та аборигенних жителів у всіх частинах Канади, так само як зростаючої кількості міжрелігійних шлюбів та багатокультурного характеру канадського населення. Це також ігнорує численну кількість мовних практик прийнятих у повсякденному вжитку, що є потужним викликом сучасній лінгвістичній демографії. Деякі демографи стверджують, що вживання китайської мови у сім'ї є другою після англійської, котра витіснила французьку поза Квебеком [20, р. A2].

Опис монолінгвістичної громадської сфери є також неподібним до офіційного вживання мов у повсякденному житті Канади. Так, описувати „етнічного канадца” виключно як англосовного, відмінного від аборигенів, зазвичай такого, хто розмовляє швидше англійською аніж французькою, означає виключити таким визначенням квебекців, котрі живуть у Монреалі і часто розмовляють англійською, так само як французькою у громадській сфері та аборигенних жителів Канади, котрі розмовляють головними чином англійською у публічному житті. Ще більша проблема є з франкофонами, котрі живуть поза межами Квебеку, чиє право на розмову французькою захищене федеральними законами, але котрі головними чином розмовляють англійською у громадській сфері. Отже, якщо виходити з дефініції, що мова є головним критерієм „канадської етнічності” то франкомовні жителі поза Квебеком повинні тлумачитись як англо-канадці. Проблема англійської мови як критерій „канадської етнічності” ускладнюється тим, що ця мова виступає у трьох іпостасях: мова як частина британської колоніальної спадщини, англійська мова як головний елемент „північноамериканської самобутності” та англійська мова канадців „британського етнічного походження”, котрі і найперше отожднюються з „канадською етнічністю.”

Інша проблема, котра вказує на обмеження ліберального індивідуалізму у тлумачення феномену „канадської етнічності” є дискусія про християнську релігію. У той час як індивіди в Канаді можуть вибрати

серед різних релігійних конфесій через те, що в країні представлено все багатоманіття релігійних вірувань внаслідок складного комплексу соціальнокультурних процесів (таких як колоніалізм, міграція, торгівля та міжрелігійні суперечки), котрі підкреслюють значення „культурного супермаркету” в якому індивіди немовби просто *вибирають* власну релігію чи культуру.

Остання та найбільш делікатна проблема, котра торкається вже власне „етнічного походження” на основі місценародження, кольору шкіри та самоідентифікації англо-канадців, що є спільними характеристиками „етнічних канадців”, котра включає усвідомлення значимості канадської території та безсумнівності „європейського походження”.

Очевидно, що між національними переписами 1991 та 2006 роками було різке зростання кількості людей, що визнали себе належними до „канадського етнічного походження”: із 3% до 40% мешканців канадської федерації. Порівняння даних у переписах вказувало, що ті, хто найбільш подібно ідентифікувався з категорією „канадець” були людьми, котрі попередньо вказували на „англійське” чи „французьке етнічне походження” та чиї покоління були вже в Канаді протягом тривалого часу.

Зростання кількості людей, котрі зазначили свою „канадськість” як „єдине етнічне походження” є важливим і вкрай вартісним для подальших досліджень. Але в той же час самоототожнення з канадцем як „етнічним походженням” може бути протактоване з обережним та застережним аналізом. Зразу ж зауважимо, що є й дослідження, котрі вказують, як канадські етнічні та расові меншини прагнуть *не ототожнювати* себе з „канадським етнічним походженням” [19, р. 125-137].

Факт, що є показовим для будь-якої дискусії про ототожнення „канадської ідентичності” виключно з „англоканадцами” є велика кількість квебекців, що визначили себе „етнічними канадцами”. До того ж, варто стверджувати, що вказування на „етнічного канадца” було не тільки справою вільного вибору, а частково ще й тому, що люди намагались компенсувати егоїстичну байдужість чи забуття походження своїх предків, внаслідок міжетнічних шлюбів та швидкої асиміляції [9, р.15]. Справді, комплекс соціальних процесів та спільне позиціонування у межах соціальної структури та конкретної політичної системи видозмінює відчуття до „етнічності” та „етнічної самобутності”.

Не менш важливим є й пояснення чому наголос на „канадській етнічності” так швидко зростав саме у 1990-х на початку 2000-х років. Такий сплеск визнання жителями Країни кленового листка пояснюється низкою „кумулятивних факторів [4, р. 1]”: відступ від принципів політики багатокультурності та виступи супроти масової імміграції, популярність Партії реформ та формування запитальників про „етнічне походження”, суспільна кампанія: „*Count-Me-Canadian*” [4, р. 3] підтримувана провідними канадськими мас-медіа, що мала місце до 1991 року. Поєднання вказаних факторів разом висвітлює те, що зростання

кількості „етнічних канадців” були не скільки шляхом „природної” еволюції, скільки цілеспрямованою політикою формування „канадської національної ідентичності”, а отже, політичним конструюванням сучасної канадської нації. Нарешті, слід підкреслити й такий факт, як, наприклад, канадські респонденти 1996 року не визнали „єдиним етнічним походженням” тільки „канадське” аж у кількості більше 80% [4, р. 3]. Це підтверджує думку про те, що наголос на „канадцах” як „етнічній категорії” з якою переважна більшість жителів канадської федерації самоідентифікується включає і поняття „мішане етнічне походження”.

Таким чином, причини кількісного зростання „канадської етнічності” можуть бути піддані критиці, а центральна теза – про існування єдиної етнічної категорії – „канадець” є подібною до популяризованих цінностей та ідей певними політичними групами (наприклад Партією реформ). Популістські (без *зневажливого значення даного поняття*) заклики, що лунають із певного канадського політичного спектру спричиняють наслідки як для визначення стратегії публічної політики політичними партіями в Канаді, включаючи питання про природу „етнічного походження”, котре й надалі задаватиметься у майбутніх переписах, та долю політики багатокультурності.

Вищевказаний аналіз спонукає зробити такі заключні твердження. У свій час, це навіть підтверджувалось на офіційному рівні, так інтеграція іммігрантів в урбанізованих центрах визнавалась пріоритетною формою муніципальної політики в часи урядування ліберала Жана Кретьєна [1, р. 190-211]. Але підтримка такої форми багатокультурності у трактуванні Ліберальної партії, подібна до сприяння асиміляції та культурної гегемонії домінантної етнічної групи, так як це є класичний процес асиміляції, досліджуваний школою Р. Парка, а значить найбільш ефективний елемент націєтворення.

Зіншого боку, наявні палкі дебати про „правильність” формулювання питань про „етнічне походження” у майбутніх канадських переписах, що спричинені зростанням кількості жителів „канадського етнічного походження” у переписі 1990 - х на поч. 2000 - х років висвітлюють небезпечну позицію, про те, що питання про „етнічне походження” має бути взагалі усунене. Це видається одночасно проблематичним та символічним. Оскільки перепис населення це чи не головний соціальний *інструмент*, що надає важливості відповіді на питання „хто є канадці?” Для порівняння слід навести приклад Французької республіки, – засновниці ідеалу „політична нація”, – в якій на сьогодні питання про „етнічне походження” у переписах взагалі відсутнє, результатом чого є те, що „іммігранти зникають з французької історії...” [18, р. 66]”.

Тим не менше, і прихильники політики багатокультурності і її критики, всі визнавали, що головним конструюванням нації є „етнічність”, що правда, по різному ставлячись до того яку ж мету вона виконує у процесі націєтворення: це основа націєтворення та

ідентичності чи тільки інструмент творення політичної спільноти? Для канадського суспільства на сьогодні настав час політику багатокультурності із її акцентом на збереженні *етнокультурної спадщини* трансформувати у політику, котра б врегульовувала стосунки не тільки між етногрупами, а між *расами* у системі чисельних економічних, символічних та політичних обмінів канадської суспільної реальності XXI століття.

У канадському ж контексті сенс включеності громадян у процес націєтворення є можливим тільки на основі „етнічного походження”, а тому уникнення у питальниках поняття про „етнічне походження” не видається можливим, бо *спільне* визнання *відмінного* „спадкоємного етнічного походження” з одного боку сприяє відчуттю необхідності „бути етнічними канадцами”, з іншого дає можливість уникнути потенційних загроз стирання значення відмінності в „етнічному походженні” чи „країні народження” як засобу для персональної самоідентифікації, що є важливим для канадської громадської політики та канадського публічного дискурсу. Чи є краща модель для націєтворення аніж запропонована іммігрантською країною в якій принцип „етнічності” є визначальним у процесі творення навіть не етнічної, а політичної нації.

Джерела та література:

1. Abu-Laban Y. For Export: Multiculturalism in an Era of Globalization // in Profiles of Canada /ed.: Pryke K.G. and Soderlund W.C. – Toronto: Irwin Publishing, 1998. – P. 85-103; 2. Abu-Laban Y. Welcome/Stay Out: The Contradiction of Canadian Integration and Immigration Policies at the Millenium // Canadian Ethnic Studies. – 1998. – Vol.30, №3. – P. 190 - 211; 3. Barth F. Introduction // in: Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organisation of Cultural Differences / Ed. by: Barth F. – Bergen: Universitaetsforlaget - London: Allen and Anwin, 1969. – P. 9-38; 4. Boyd M. Canadian, eh? Ethnic Origin Shifts in the Canadian Census // Canadian Ethnic Studies. – 1999. – Vol.31, №3. – P. 1-19; 5. Collins P. Comment on Hekman's Truth and Method: Feminist Standpoint Theory Revisited: Where's the Power? // Signs. – 1997. – Vol.22, №2. – P. 375-381; 6. For a Better Canada. A Collection of Selected Speeches Delivered in the Senate of Canada and at Banquets and Conferences in Various Centers across Canada by Senator Paul Yuzyk. – Toronto: Ukrainian National Association, 1973. – 352 p.; 7. Henry F., Tator C. State Policy and Practices as Racialized Discourse: Multiculturalism, the Charter, and Employment Equity // in: Race and Ethnic Relations in Canada / 2d ed./ed by Li S.P. – Toronto: Oxford University Press., 1999. – P. 88-115; 8. Howard-Hossman Rhoda E. Canadian as an Ethnic Category: Implications for Multiculturalism and National Unity // Canadian Public Policy. – 1999. – Vol.25, №4. – P. 523-537; 9. Kalbach M.A. and Kalbach W.E. Becoming Canadian: Problems of an EmerginIdentity//CanadianEthnicStudies.–1999.–Vol.31, №2. – P. 1-16; 10. Kallen E. Multiculturalism: The Non-So-Impossible Dream// in: Human rights in Canada: Into the 1990s and Beyond/ ed.Cholewinski R.I. – Ottawa: Human Rights Research and Education Centre, 1990. – P. 165-

181; 11. Kirkham D. The Reform Party of Canada: A Discourse on Race, Ethnicity, and Equality // in: Racism and Social Inequality: Concepts, Controversies & Strategies of Resistance / ed.: Satzewich V. – Toronto: Thompson Educational Publishing Inc., 1998. – P. 243-268; 12. Kymlicka W. Multiculturalism Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights. – Oxford: Clarendon Press, 1995. – 280 p.; 13. Lupul M. Multiculturalism, Education, and the Canadian National Identity. – Series: The Role of Government in Multiculturalism. – Thunder Bay: Thunder Bay Multicultural Association, 1977. – 16 p.; 14. Lupul M. R. The Politics of Multiculturalism: a Ukrainian-Canadian Memoir. – Edmonton - Toronto: CIUS Press, 2005. – 508 p.; 15. Macpherson C.B. The Political Theory of Possessive Individualism: Hobbes to Locke. – Oxford: Clarendon Press, 1962. – 310 p.; 16. Meyer W.J. The Politics of Differentiated Citizenship // in: Citizenship after Liberalism. Major Concepts in Politics and Political Theory / eds.: Slawner K. And Denham M.E. – New York: Peter Lang Publishing, 1998. – P. 57-79.; 17. Multiculturalism // in: Encyclopedia of Canada's People / ed.: Magoscsi P.R. – Toronto-Buffalo-London: University of Toronto Press. – P. 997 - 1006.; 18. Noiriell G. Difficulties in French Historical Research on Immigration // in: Immigrants in Two Democracies: French and American Experience / ed. by: Horowitz D. L. and Noiriell G. – New York: New York University Press, 1992. – P. 66-79.; 19. Pendakur R. and Marta F. Patterns of Ethnic Identification and the Canadian Response // Canadian Ethnic Studies. – 1998. – Vol.30, №2. – P. 125-137.; 20. Singer Z. Invisible Minorities // The Ottawa Citizen. – 1999. – October 28. – P. A 2.; 21. Sparks H. Dissident Citizenship: Democratic Theory, Political Change and Activist Women // Hypathia. – 1997. – Vol.12, №4. – P. 74-110.; 22. Stasiulis D., Abu-Laban Y. Ethnic Pluralism under Siege: Popular and Partisan Opposition to Multiculturalism // Canadian Policy/Analyse de Politiques. – 1992. – Vol.18, №4. – P. 365-386.; 23. Stasiulis D.K. The Political Economy of Race, Ethnicity and Migration / in: Building on the New Canadian Political Economy / ed.: Clement W. – Montreal and Kingston: McGill University Press, 1997. – P. 141-171.

Taras Lupul

The Socio-Political Ambivalence Models of „Multiculturalism” and „Ethnic Canadian” as a Type of Collective Project of the Contemporary Canadian Nationhood

The term „multiculturalism” has been used by Canadians to refer to several different, but related, phenomena: the demographic reality of a Canadian population made up of peoples and groups representing a plurality of ethnocultural traditions and racial origins; a social ideal or value that accepts cultural pluralism as a positive and distinctive feature of Canadian society. This article also examines among English-speaking, non-aboriginal Canadians, there is such a thing as an ethnic Canadian identity.

Key words: multiculturalism, ethnic Canadian, Canadian identity, the construction of nationhood, liberal and illiberal social practices.